

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
48

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-83-4

BRNO 2007

Žarošice (Bez. Hodonín). Silničná. Neuzeit. Siedlungsschichten, Gräberfeld ?. Rettungsgrabung.

ŽBÁNOV (k. ú. Žbánov, vojenský újezd Březina, okr. Vyškov)

„Městisko.“ 13./14. stol. Sídliště. Zjišťovací sondáž

V srpnu roku 2006 byla provedena zjišťovací sondáž na ploše tzv. „Obléhacího tábora“ u Ježova hradu. Lokalita je vymezena zhruba koordináty odečtenými z mapy na serveru <http://www.mapy.cz/>: 49°28'53.05"N, 16°56'48.64"E; 49°28'56.52"N, 16°56'44.88"E; 49°28'53.17"N, 16°56'32.12"E; 49°28'50.07"N, 16°56'33.36"E a 49°28'48.41"N, 16°56'43.66"E. Nachází se na jižně orientovaném svahu na levém břehu říčky Okluky a je vzdálena 1500 m JZ od kostela v obci Vícov.

Na lokalitě byly prováděny v poslední době sběry, které naznačovaly možnost časnějšího datování areálu, než byla jeho obvyklá interpretace ve spojení s obléháním Ježova hradu koncem 14. stol. (Hebr 2004).

Průzkum byl prováděn za účelem získání podkladů pro památkovou ochranu areálu. Bylo položeno celkem pět sond. Pro sondáž byla vybrána Z část opevněného areálu, jevíci se jako nálezově bohatší. Tři sondy byly situovány vzhledem k patrným terénním útvarům, dvě vznikly začištěním a rozšířením. Každá z nich byla před započítím výkopu nejdříve výškopisně zaměřena v síti 20 × 20 cm. Poté byla odebírána zemina v mechanických vrstvách po 10 cm. Každá odebraná vrstva byla fotograficky dokumentována, v případě odkrytí situace zaznamenané na plánu byla pořizována i dokumentace kresebná, po dokončení výkopu byly zakresleny profily i půdorysy.

Sonda 1 (obr. 164)

Poloha: Na Z okraji výrazné terénní deprese, v místě kde byl na povrchu identifikován keramický materiál.

Rozměry: 3 × 2 m, zkoumány byly šachovnicovitě tři čtverce 1 × 1 m.

Výsledky: Po výkopu byly na profilu identifikovány tři přirozené vrstvy, horní – černá humózní, při povrchu přecházející v lesní hrabanku, obsahovala četné zlomky keramiky, datovatelné do konce 13. až počátku 14. stol. Ve čtverci A1 (JZ část

sondy) byl v této vrstvě učiněn nález železné ostruhy, střední – kamenitá, promíšená černým humusem, méně keramických zlomků stejné datace jako v horní vrstvě, spodní – méně kamenitá, hlína tmavohnědé barvy, nasedající na skalnaté podloží, keramika přelomu 13. a 14. stol. je promíšená zlomky datovatelnými do období KLPP.

Sonda 2

Poloha: cca 5 m S od sondy 1, rozšíření výkopu po detektoráři.

Rozměry: 1 × 1 m.

Výsledky: Humózní vrstva lesní hrabanky zde nasedala na šedivou sterilní hlínu, pravděpodobně demineralizovanou lesní půdu, která byla uznána jako podloží, v rozrušené hlíně byl nalezen atypický zlomek keramiky datovatelný pravděpodobně do středověku.

Sonda 3

Poloha: cca 12 m SZ od sondy 1, rozšíření výkopu po detektoráři.

Rozměry: 1 × 1 m.

Výsledky: Humózní vrstva lesní hrabanky zde nasedala na šedivou sterilní hlínu, pravděpodobně demineralizovanou lesní půdu, která byla uznána jako podloží, v J rohu byl zachycen okraj propálení ohraničeného kamennou destrukcí (pece?), movité nálezy nebyly zjištěny.

Sonda 4

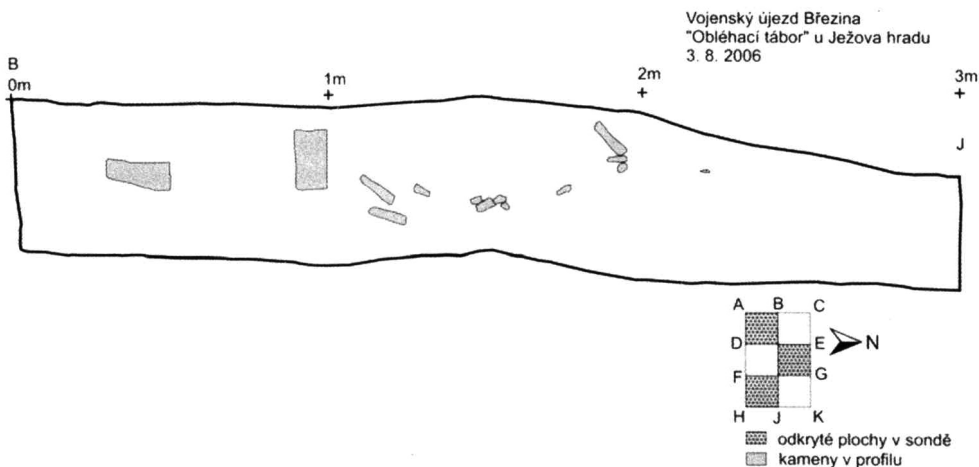
Poloha: Cca 5 m S od hrany výrazné terénní deprese, kolmo na severojižní podlouhlou vkleslinu ústící do terénní deprese. Rozměry: 0,5 × 4 m.

Výsledky: Po skrytí lesní hrabanky se objevila skalní suť bez rozpoznatelného antropogenního zásahu, jakož i bez movitých nálezů. Výzkum byl ukončen.

Sonda 5

Poloha: Cca 20 m severně od sondy 1, položen ve směru Z-V kolmo na terénní vyvýšeninu, připomínající relikt stěny stavby.

Rozměry: 0,5 × 4 m.

Obr. 164. Žbánov. Západovýchodní řez sondou č. 1.
Žbánov. West-östlicher Schnitt in der Sondage N. 1.

Výsledky: Humózní vrstva lesní hrabanky zde nasedala na šedivou, archeologicky sterilní hlínu, pravděpodobně demineralizovanou lesní půdu s ojedinělými kamennými bloky, která však nebyla uznána jako podloží vzhledem k možnosti, že se jedná o destrukci hlíněné či dřevohlinité stavby. Výkop byl proveden až do hloubky cca 40 cm. Když však nebyla nalezena žádná stopa antropogenního zásahu, byl výzkum ukončen.

Sondáž poskytla dostatek materiálu k datování stop osídlení, jakož i k rozšíření památkové ochrany Ježova hradu na tento prostor. Definitivně byla falzifikována teze o účelu objektu jako obléhacího tábora a potvrzena datace osídlení do konce 13. až počátku 14. století (podrobně se lokalitě věnuje J. Doležel, v tisku). Novým, nikoli však překvapujícím zjištěním je nález keramiky lidu lužických popelnicových polí. Nepodařilo se však zjistit účel ani původ zkoumaných terénních reliktů. Rovněž u opevnění vyvstává možnost jeho pravěkého stáří.

Pavel Moš

Literatura

Hebr, J. 2004: Relikty středověkého opevnění v údolí říčky Okluky (k. ú. Březina, okr. Vyškov), *Zpravodaj Muzea Prostějovska v Prostějově* 1-2/2004, 89–91.

Doležel, J. v tisku 2007: Městisko. Zaniklá městská lokace 13. století u Vícova na Prostějovsku, *Archaeologia historica* 32.

Resumé

Žbánov (cadastral unit Žbánov, military area Březina, Vyškov district). „Městisko.“ 13th/14th century. Settlement.

ŽDÁR NAD SÁZAVOU (okr. Žďár nad Sázavou)

Kláster. Středověk a novověk. Kláster. Záchranný výzkum.

V listopadu roku 2005 byly v areálu bývalého rajského dvora a severního křídla křížové chodby cisterciáckého klátera položeny dvě sondy za účelem zjištění průběhu zdi vymezující křížovou chodbu a rajský dvůr. Sondy neprokázaly existenci tohoto zdiva a jen rozhraní zachycených vrstev vyrovnávajících terén naznačují jeho průběh. Odvodňovací kanálek, zachycený jednou sondou, je zřejmě barokního nebo mladšího stáří. Mimo rámec výzkumu byla fotograficky dokumentována severní část portálu mezi jižní boční lodí kostela a původní křížovou chodbou. Bylo zjištěno, že portál se při barokních přestavbách ocitl ve větší hloubce než ve středověku. Cihly použité na vyzdívky jsou tedy starší nebo současné, tedy barokní.

Josef Unger

Resumé

Žďár nad Sázavou (Bez. Žďár nad Sázavou). Kloster. Mittelalter und Neuzeit. Kloster. Rettungsgrabung.

ŽDÁR NAD SÁZAVOU (okr. Žďár nad Sázavou)

„Na Starém městě“, „Klafar“. Vrcholný středověk. Tržní městečko. Záchranný výzkum.

Sezona 2006 byla naplánována jako závěrečná etapa dlouholetého archeologického výzkumu středověkého městečka (Richter 1975; Geisler – Zatloukal 1999; Geisler 2005; Geisler 2006), založeného těsně po roce 1252. Jejím cílem bylo propojit všechny dosud zkoumané plochy do jednoho celku a získat tím kompletní půdorys souvisle osídleného areálu.

Archeologický výzkum byl zahájen dne 26 června a ukončen 14. září 2006. Pro jeho účely byla odhumusována nejprve plocha 110 × 70 m. Její vytyčení určily především poznatky získané v roce 1997, kdy směrem k jihu navazující osídlená plocha byla poměrně ostře omezena na cca sedmdesát metrů široký pás podél úvozové cesty, dále vlastnické vztahy k dotčeným pozemkům a finanční a kapacitní možnosti jak města Žďáru nad Sázavou, tak ÚAPP Brno. K odkrytí části plochy pod dráty elektrického vedení musel být z bezpečnostních důvodů použit buldozer, což do určité, ne však podstatné míry ovlivnilo kvalitu výzkumu. I extrémně suché počasí ztížilo především vyhledávání jednotlivých kúlových jamek.

Obr. 165. Žďár nad Sázavou, „Na Starém městě“. Těžba výplně studny.

Žďár nad Sázavou, Flur „Na Starém městě“. Grabung des Brunnensausfüllung.

V průběhu sezony bylo odkryto, dokumentováno a geodeticky zaměřeno celkem 123 zahloubených středověkých objektů, z toho 93 kúlových jamek. Především se podařilo dokončit průzkum „usedlosti“ spojené s kamenickou dílnou (zjištěnou v roce 2005), užívanou pravděpodobně rodinou mistra Ekwarda, jehož syn Jindřich dokončil v roce 1300 letopisné dílo *Cronica domus Sarensis*. Kromě již dříve zjištěného suterénního objektu ji tvořila další částečně zahloubená prostora se vstupním koridorem (K 1521) a patrně k ní náležela i čtvercová jámka (cisterna?) hluboká 2,2 m (K 1522) a oválná, v otevřeném prostoru situovaná pec (K 1548), obsahující fragmenty kuchyňské keramiky. Zástavbu usedlosti doplňovalo několik lehkých nadzemních objektů, z nichž se zachovaly pouze jamky po kúlové konstrukci.